

Handelingen
Nederlandse Juristen-Vereniging

147e jaargang / 2017-1

Afscheid van de klassieke procedure?

Preadviezen van:

Lieke Coenraad

Peter Ingelse

Bart Jan van Ettekoven

Bert Marseille

Jan Crijns

Renée Kool

Wolters Kluwer

Afscheid van de klassieke procedure

Afscheid van de klassieke procedure?

Preadviezen van

Prof. mr. L.M. Coenraad

Mr. P. Ingelse

Prof. mr. B.J. van Ettekoven

Prof. mr. dr. A.T. Marseille

Prof. mr. J.H. Crijns

Mr. dr. R.S.B. Kool

Ontwerp omslag: Corps Ontwerpers, Den Haag

© 2017 L.M. Coenraad, P. Ingelse, B.J. van Ettehoven, A.T. Marseille, J.H. Crijns en R.S.B. Kool

Alle rechten in deze uitgave zijn voorbehouden aan Wolters Kluwer. Niets uit deze uitgave mag worden veeleelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Wolters Kluwer.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van art. 16h t/m 16m Auteurswet jo. Besluit van 27 november 2002, Stb. 2002, 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (Postbus 3051, 2130 KB).

No part of this book may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means without written permission from the publisher.

Hoewel aan de totstandkoming van deze uitgave de uiterste zorg is besteed, aanvaarden de auteur(s), redacteur(en) en Wolters Kluwer Nederland B.V. geen aansprakelijkheid voor eventuele fouten en onvolkomenheden, noch voor gevolgen hiervan.

ISBN 978-90-13-14404-8
NUR 820-102

NAVIGATOR

VOORWOORD

Jaap Hoekstra, voorzitter van de NJV

Voor u liggen de preadviezen voor de jaarvergadering van de NJV. Deze vindt plaats op 9 juni 2017 in het een Global Fine Art Award-winning Noordbrabantsmuseum te Den Bosch. Niet alleen vanwege deze fraaie locatie, maar in het bijzonder ook gelet op het onderwerp en de inhoud van de preadviezen belooft het een mooie en bijzondere jaarvergadering te worden.

De totstandkoming van de preadviezen wijkt nogal af van die in de vorige jaren. Zo zijn in de preadviezen verwerkt de vruchten van een expertmeeting, die op 1 februari 2017 plaats heeft gevonden op een eveneens beeldschone locatie: het gebouw van de Raad van State te Den Haag. Aan de hand van daartoe door de preadviseurs opgestelde position papers is toen door een zestigtal louter jonge juristen (studenten, wetenschappers en praktijkjuristen) met de preadviseurs gediscussieerd over diverse thema's van de preadviezen. Het waren pittige, diepgaande, inspirerende, vrolijke en onbevangen discussies.

De jaarvergadering zal anders en vooral interactiever van opzet zijn dan die in de vorige jaren. In het plenaire ochtendgedeelte worden de beraadslagingen gestart door Marc Loth als enig referent, die alle preadviezen gezamenlijk zal bediscussiëren aan de hand van enkele algemene stellingen. Opdat er volop ruimte is voor debat, zullen de aanwezige leden in de middag uiteengaan in drie deelgroepen. In die deelgroepen zal onder de bezielende leiding van respectievelijk Ivo Giesen, Ybo Buruma en Reinier van Zutphen worden beraadslaagd over de preadviezen door middel van discussie over specifieke vraagpunten en stellingen. Omdat er in de middag niet wordt gewerkt met referenten, zullen de leden bij de beraadslagingen veel meer aan het woord kunnen komen.

En stof tot debat is er in overvloed, gelet op het thema van dit jaar: "Afscheid van de klassieke rechterlijke procedure?" De traditionele beslechting van geschillen door de klassieke overheidsrechter is geen vanzelfsprekendheid meer. Daarvoor heeft zich inmiddels een keur aan alternatieven aangediend. Gewezen zij op mediation, bindend advies, arbitrage en geschillen- en klachtencommissies. Maar ook op een door de officier van justitie te nemen strafbeschikking en de informele aanpak in het bestuursrecht.

Bovendien verandert de procedure bij de overheidsrechter ook. Daarbij kan worden gedacht aan regiezittingen, de nieuwe zaaksbehandeling en het digitaal procederen, met een bijbehorende nieuwe basisprocedure in het burgerlijk recht. Ook anderszins doet de informatietechnologie zich steeds sterker gevoelen in de rechtspraak.

De NJV mag haar gelukkig prijzen dat Renée Kool, Lieke Coenraad, Peter Ingelse, Bart Jan van Ettekoven, Bert Marseille en Jan Crijns bereid zijn gevonden de preadviezen te schrijven, de stellingen voor te bereiden en deze ook op de jaarvergadering te willen toelichten en met u te bespreken.

De centrale vraag of we zo langzamerhand geen afscheid nemen van de klassieke procedure bij de overheidsrechter, wordt in de preadviezen vanuit civiel-, straf- en bestuursrechtelijk oogpunt belicht. Daartoe zijn drie koppels, elk bestaande uit twee preadviseurs, geformeerd. De preadviseurs is gevraagd opiniërende essays te schrijven. Daarin zijn zij meer dan geslaagd. In de preadviezen wordt ook op een degelijke, fundamentele, oorspronkelijke, creatieve en empirisch onderbouwde wijze op de vraagstelling ingegaan.

Blijkens de preadviezen zijn de preadviseurs onder meer de mening toegedaan dat:

- alle geschillen uiteindelijk aan de rechter moeten kunnen worden voorgelegd, wiens primaire taak ook blijft het beslechten van juridische geschillen. In die zin wordt geen afscheid genomen van de rechter.
- de rechter – ook de burgerlijke rechter – zich actief dient op te stellen en door middel van differentiatie en regie maatwerk moet leveren, daarbij ook de wensen van de betrokken partijen betreffend. De rechter moet terzake ook de mogelijkheden van een alternatieve oplossing van het geschil bezien als bijvoorbeeld mediation. In zoverre wordt er toch een soort afscheid van de klassieke rechter en procedure genomen.
- bepaalde rechters zich daartoe ook mediationvaardigheden eigen moeten maken en dat mediation ook anderszins door bijvoorbeeld gerechtsmediators vanwege een gerecht zou moeten worden aangeboden. Ook moet een gerecht over een ADR-/ODR-track beschikken.
- de rechter toegankelijk moet zijn, hetgeen onder meer betekent dat een procedure bij de burgerlijke rechter ook voor een gewone burger betaalbaar moet zijn en dat de bestuursrechter ook over (bepaalde) andere overheidshandelingen dan alleen besluiten een oordeel zou moeten kunnen geven.
- de voortschrijdende informatietechnologie met zich brengt dat van artificial intelligence(-systemen) in alle fasen van de gerechtelijke procedure (in steeds toenemende mate) gebruik zal moeten worden gemaakt.
- het recht op een eerlijk proces als neergelegd in artikel 6 EVRM ook aan de orde komt in de buitengerechtelijke afdoening van strafzaken en de mogelijkheden van het invoeren van rechtsbijstand en van het worden gehoord in het kader van strafbeschikkingen worden geïntensiveerd.
- de strafrechter ook een traject van herstelbemiddeling moet kunnen bevorderen, zo niet afdwingen.

Over die visies van de preadviseurs valt het nodige op te merken. De jaarvergadering vormt daartoe de uitgelezen mogelijkheid. Als die standpunten zouden uitgroeien tot de gemene rechtsovertuiging in Nederland – het leveren van een bijdrage daaraan is de statutaire kernactiviteit van de NJV –, dan moet de minister van VenJ wel een goed gevulde portemonnee naar de jaarvergadering meenemen.

Het bestuur van de NJV hoopt dat u van het lezen van de voorliggende preadviezen ook zult genieten. Alle ingrediënten daartoe zijn in de preadviezen opgenomen. Ze zijn ook helder geschreven, vlot leesbaar en barsten van meningen, visies, ideeën, etc. over waar het met de geschillenbeslechting in Nederland naar toe zou moeten gaan.

Na vluchtige of grondige lezing van de preadviezen – als u daaraan om wat voor reden niet toekomt, bestaat er gelukkig ook nog altijd de mogelijkheid van het lezen van de bespreking van de preadviezen in het NJB –, hoop ik dat bij u – net als bij mij – het gevoel ontstaat: ik kan eigenlijk niet langer wachten op de jaarvergadering op 9 juni 2017 te Den Bosch. Het bestuur van de NJV zal u daar met open armen ontvangen.

Op de jaarvergadering ligt uiteindelijk de vraag voor waar het met de geschillenbeslechting in Nederland heen moet gaan? Over die belangwekkende kwestie kunt U dan tezamen met de andere leden van de NJV discussiëren.

Voorts is de jaarvergadering een mooie gelegenheid om contact te leggen en te onderhouden met collegajuristen. Tijdens de pauzes, de lunch, de borrel en het diner bestaan daartoe ook volop mogelijkheden. En dat in een prachtige omgeving als het Noordbrabantsmuseum is.

Tot 9 juni as in Den Bosch. Een Bossche bol zal daar dan ook voor u klaarliggen.

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord / V

AFSCHEID VAN DE KLASSIEKE CIVIELE PROCEDURE?

HOOFDSTUK I.1

Inleiding / 3

I.1.1 Relevantie van het NJV-jaarthema voor de civiele procedure / 3

I.1.2 Een hoofdvraag en drie speerpunten / 5

HOOFDSTUK II.2

Drie trending topics rond de civiele procedure / 7

II.2.1 Inleiding / 7

II.2.2 Regie en maatwerk binnen de rechtspraak / 7

II.2.2.1 KEI / 7

II.2.2.2 Maatschappelijk effectieve rechtspraak / 8

II.2.2.3 Concrete initiatieven en pilots bij gerechten / 9

II.2.3 Bevordering van buitengerechtelijke geschilafdoening, mediation in het bijzonder / 12

II.2.4 ODR, digitalisering en rechtspraak / 15

II.2.5 Conclusie / 17

HOOFDSTUK III.3

Normatieve rode draden voor dit preadvies / 19

III.3.1 Inleiding / 19

III.3.2 Het belang van conflicten / 19

III.3.3 Taal / 20

III.3.3.1 Klanten en dienstverlening / 20

III.3.3.2 De wensen van de klant / 21

III.3.3.3 De rechtsstaat als klant / 22

III.3.3.4 De tevredenheid van de klant / 22

III.3.4 Klassieke en minder klassieke (proces)beginselen / 25

III.3.5 Normatief kader beschouwd vanuit regie en maatwerk door rechter / 26

III.3.6 Normatief kader beschouwd vanuit wisselwerking tussen rechtspraak en mediation / 28

- III.3.7 Normatief kader beschouwd vanuit digitalisering en rechtspraak / 29
- III.3.8 Conclusie / 30

HOOFDSTUK IV.4

Regie en maatwerk / 31

- IV.4.1 Inleiding / 31
- IV.4.2 Vormen van maatwerk / 31
- IV.4.3 Maatwerk in de gewone procedure / 33
- IV.4.4 Ontwikkeling en zin van standaard en maatwerk / 33
- IV.4.5 KEI / 35
- IV.4.6 Wie doet wat? Regiebureau, regierechter, zaaksrechter / 36
- IV.4.7 Enkelvoudig/meervoudig / 37
- IV.4.8 In welk stadium? / 38
- IV.4.9 Criteria voor maatwerk en frequentie / 39
- IV.4.10 Verantwoordelijkheid en inbreng van partijen / 41
- IV.4.11 De verwezenlijking / 42
- IV.4.12 Verhouding met mediation / 43
- IV.4.13 Regie en maatwerk in de familierechtbank / 43
 - IV.4.13.1 Innovatiedrang binnen de familierechtspraak / 43
 - IV.4.13.2 'Court is a place'... and a face / 46
 - IV.4.13.3 Openstaan voor andere disciplines / 47
 - IV.4.13.4 Noodzaak van meer kennis over effectiviteit / 48
- IV.4.14 Conclusie / 49

HOOFDSTUK V.5

Mediation en rechtspraak / 51

- V.5.1 Inleiding / 51
- V.5.2 Mediation en rechtspraak vergeleken / 52
 - V.5.2.1 Onafhankelijkheid en onpartijdigheid / 52
 - V.5.2.2 Vrijwilligheid tegenover gebondenheid / 52
 - V.5.2.3 Vertrouwelijkheid tegenover openbaarheid / 53
 - V.5.2.4 Intermezzo: 'immunitet' als aanvulling op vertrouwelijkheid? / 55
 - V.5.2.5 Verantwoording en maatstaf voor het resultaat / 56
 - V.5.2.6 Fair play, hoor en wederhoor / 56
 - V.5.2.7 Concentratie op belangen tegenover juridische oriëntatie, gezamenlijk bereikte oplossing tegenover door derde genomen beslissing / 57
 - V.5.2.8 Aan een minnelijke oplossing bestede tijd, aandacht en geduld / 59
 - V.5.2.9 Doorlooptijd en kosten / 59
- V.5.3 Wetsvoorstellen / 59
- V.5.4 De regisserende rechter en mediation: de 'verwijzer' / 61
 - V.5.4.1 Geen verplichting / 61
 - V.5.4.2 De taak van de rechter / 62
 - V.5.4.3 Wijze en stadium van beoordeling 'mediationfähigkeit' / 62
 - V.5.4.4 Consequenties aan niet medewerking? / 64

V.5.4.5	De verwezenlijking / 65
V.5.5	De behandelend rechter als mediator? / 65
V.5.5.1	Inleiding / 65
V.5.5.2	De rechter als mediator / 65
V.5.5.3	De rechter en mediationvaardigheden / 66
V.5.5.4	Denkwerk / 68
V.5.6	Moet mediation bevorderd worden? / 68
V.5.6.1	Eigen verantwoordelijkheid, materiële norm / 68
V.5.6.2	Moet mediation worden bevorderd als voorkeur boven rechtspraak? / 69
V.5.6.3	Marktpotentieel, slagingspercentage / 70
V.5.6.4	Moet mediation op andere gronden worden bevorderd? / 71
V.5.6.5	Conclusie / 73
V.5.7	Mediation in de familiekamer / 73
V.5.7.1	Verwijzing naar mediation door de familierechter / 74
V.5.7.2	Deelgeschil bij de familierechter tijdens mediation / 75
V.5.7.3	Mediationvaardigheden van de familierechter ter zitting / 76
V.5.8	Conclusie / 78

HOOFDSTUK VI.6

Digitalisering en rechtspraak / 79

VI.6.1	Inleiding / 79
VI.6.2	Digitalisering buiten en binnen overheidsrechtspraak / 79
VI.6.2.1	De digitaliserende omgeving van de rechtspraak / 79
VI.6.2.2	Beperkte ervaring met digitalisering binnen de rechtspraak / 80
VI.6.2.3	Toekomstdromen: meer mogelijkheden voor digitalisering binnen de rechtspraak / 81
VI.6.3	'Court is a place' / 83
VI.6.4	De rechtsprekende computer / 86
VI.6.5	Afronding / 88

HOOFDSTUK VII.7

Conclusies, aanbevelingen en slotbeschouwingen / 89

VII.7.1	Conclusies en aanbevelingen / 89
VII.7.1.1	Regie en maatwerk / 89
VII.7.1.2	Mediation en rechtspraak / 90
VII.7.1.3	Digitalisering en rechtspraak / 93
VII.7.2	Slotbeschouwingen / 94
VII.7.2.1	Een korte blik in de nabije toekomst / 94
VII.7.2.2	Slotsom / 96

Lijst van verkort aangehaalde bronnen / 99

AFSCHEID VAN DE KLASIEKE PROCEDURE IN HET BESTUURSRECHT?

HOOFDSTUK I.1

Inleiding / 109

HOOFDSTUK II.2

De klassieke procedure in het bestuursrecht / 111

- II.2.1 Inleiding / 111
- II.2.2 Toegang: beperkt, maar laagdrempelig / 111
- II.2.3 Bezwaar: veel vrijheid voor het bestuursorgaan / 114
- II.2.4 Beroep: veel vrijheid voor de rechter / 115
- II.2.5 Conclusie / 117

HOOFDSTUK III.3

Ontwikkelingen in de bestuursrechtelijke geschilbeslechting: weg van de klassieke procedure? / 119

- III.3.1 Inleiding / 119
- III.3.2 Toegang: denken over verruiming van de bevoegdheid van de bestuursrechter / 119
- III.3.3 Bezwaar: formalisering en deformalisering / 122
- III.3.4 Beroep: de taak van de bestuursrechter ter discussie / 123
- III.3.4.1 Inleiding / 123
- III.3.4.2 Zes zorgen over de kwaliteit van de bestuursrechtspraak / 123
- III.3.4.3 De Nieuwe zaaksbehandeling als panacee? / 128
- III.3.5 Conclusie / 129

HOOFDSTUK IV.4

Toegang / 131

- IV.4.1 Inleiding / 131
- IV.4.2 'Besluitloze' besluitvorming: de Wmo als voorbeeld / 132
- IV.4.3 Remedie tegen 'besluitloze' besluitvorming: een ruimere bevoegdheid voor de bestuursrechter? / 138

HOOFDSTUK V.5

Bezwaar / 141

- V.5.1 Inleiding / 141
- V.5.2 Maatwerk in de bezwaarprocedure? / 142
- V.5.3 Oplossingsgericht maatwerk in Gouda / 144
- V.5.4 Gouda als witte raaf of trendsetter? / 146
- V.5.5 Welke aanpak van bezwaren is het meest effectief? / 147
- V.5.6 Conclusie / 150

HOOFDSTUK VI.6

Kwaliteit van de bestuursrechtspraak anno 2017 / 153

- VI.6.1 Inleiding / 153
- VI.6.2 Algemeen beeld / 154
- VI.6.3 Maatwerk / 155
- VI.6.4 Probleemoplossend vermogen / 158
- VI.6.5 Communicatie / 163
- VI.6.6 Tijdigheid / 167
- VI.6.7 Finaliteit / 171
- VI.6.8 Acceptatie / 172
- VI.6.9 Conclusie / 173

HOOFDSTUK VII.7

Differentiatie, regie & verwachtingsmanagement / 175

- VII.7.1 Differentiatie van zaken en van mensen? / 175
- VII.7.2 Regie / 178
 - VII.7.2.1 Regie op het proces / 179
 - VII.7.2.2 Regie op de inhoud / 182
- VII.7.3 Verwachtingsmanagement / 186

HOOFDSTUK VIII.8

Digitaal procederen / 191

- VIII.8.1 Inleiding: 'de toekomst is begonnen' / 191
- VIII.8.2 Uit de startblokken met Kei (2017 – 2020) / 197
- VIII.8.3 Zorgen en aandachtspunten / 201
- VIII.8.4 Kei voorbij (2020 – 2025) / 203
 - VIII.8.4.1 De toegang / 203
 - VIII.8.4.2 De inhoud van de procedure / 203
 - VIII.8.4.3 Serviceverlening / 208
- VIII.8.5 Kei over 10 jaar / 211
- VIII.8.6 Big data en de rechtspraak / 212
- VIII.8.7 Tot slot: afscheid van de klassieke procedure? / 215

AFSCHEID VAN DE KLASIEKE STRAFRECHTELIJKE PROCEDURE?

HOOFDSTUK I.1

Inleiding / 219

- I.1.1 Afdoening buiten de rechter om / 219
- I.1.2 Vraagstelling / 222
- I.1.3 Afbakening / 224
 - I.1.3.1 Focus op de strafbeschikking en de herstelbemiddeling / 224
 - I.1.3.2 De plaats van de klassieke rechterlijke procedure / 225

- I.1.3.3 Het materiële strafrecht / 226
- I.1.3.4 De strafdoelen / 227
- I.1.3.5 De verhouding met bestuursrechtelijke handhaving / 227
- I.1.3.6 Modernisering Wetboek van Strafvordering / 228
- I.1.4 Opzet / 229

HOOFDSTUK II.2

Van procesverplichting naar procesdifferentiatie / 231

- II.2.1 Inleiding / 231
- II.2.2 De ontwikkeling van de transactie en de strafbeschikking / 233
- II.2.3 De ontwikkeling van herstelrecht en herstelbemiddeling / 237

HOOFDSTUK III.3

De huidige vormen van afdoening buiten de rechter om / 241

- III.3.1 De strafbeschikking / 241
 - III.3.1.1 Het juridisch kader op hoofdlijnen / 241
 - III.3.1.2 De context van de ZSM-werkwijze / 243
 - III.3.1.3 De strafbeschikking in de praktijk / 245
- III.3.2 Herstelbemiddeling / 249
 - III.3.2.1 Het juridisch kader op hoofdlijnen / 249
 - III.3.2.2 Herstelbemiddeling in de praktijk / 251

HOOFDSTUK IV.4

Het doel van het strafproces: van afdoening van strafzaken naar betekenisvol interveniëren / 257

HOOFDSTUK V.5

Ijkpunt: de wederkerige rechtsbetrekking / 259

- V.5.1 Het concept van de wederkerige rechtsbetrekking / 259
- V.5.2 Toespitsing op de context van de buitengerechtelijke afdoening / 260

HOOFDSTUK VI.6

De rol van de klassieke strafrechtelijke procedure / 263

- VI.6.1 De rechter op afstand / 263
- VI.6.2 Wat gaat er verloren? / 265

HOOFDSTUK VII.7

Nieuwe procesmodaliteiten / 269

- VII.7.1 Preliminaire observatie / 269
- VII.7.2 Nieuwe procesmodaliteiten? / 271
- VII.7.3 De strafbeschikking en de transactie / 272

VII.7.3.1 Voorwaardelijke strafbeschikking / 272

VII.7.3.2 Uitbreiding van de hoorplicht / 274

VII.7.3.3 Rechterlijke toetsing van strafbeschikkingen en transacties / 275

VII.7.4 De herstelbemiddeling / 277

VII.7.4.1 Het rechterlijk voorwaardelijk sepot / 278

VII.7.4.2 Herleving van de afdoeningsbevoegdheid van het Openbaar Ministerie / 279

VII.7.4.3 Vonnisafspraken / 280

HOOFDSTUK VIII.8

Verhouding met het recht op een eerlijk proces / 283

HOOFDSTUK IX.9

Conclusies / 287

HOOFDSTUK X.10

Bibliografie / 291

Lieke Coenraad is hoogleraar Privaatrecht, in het bijzonder Conflictoplossing aan de Vrije Universiteit Amsterdam en raadsheer-plaatsvervanger in het Gerechtshof Amsterdam. Sinds haar promotieonderzoek naar het beginsel van hoor en wederhoor in het Romeinse procesrecht is zij onderzoek blijven doen op het terrein van het burgerlijk procesrecht, het familieprocesrecht en rechtspleging en conflictoplossing. Zo heeft zij recentelijk in een multidisciplinair team onderzoek verricht naar innovatieve pilots rond de regierechter in scheidingszaken in de rechtbanken Noord-Nederland (locatie Groningen) en Rotterdam. Ook is ze betrokken bij onderzoek naar de GOO (Gericht op Oplossing)-rechter in de rechtbank Amsterdam en de evaluatie van pilots rond piketmediation bij diverse rechtbanken. Zij heeft als consultant van de Raad van Europa rechtsvergelijkend onderzoek verricht en meegewerkt aan de in 2015 tot stand gekomen Recommendation on preventing and resolving disputes on child relocation. Zij is coördinator van en verzorgt onderwijs in de afstudeerrichting Conflictantering, rechtspraak en mediation aan de Vrije Universiteit Amsterdam.

Peter Ingelse is sinds 1 september 2015 werkzaam bij ReulingSchutte als mediator, arbiter en bindend adviseur. Voordien was hij achtereenvolgens wetenschappelijk medewerker aan de Universiteiten van Groningen en Amsterdam, advocaat te Amsterdam, rechter in de rechtbank Amsterdam en raadsheer in/vice-president van het gerechtshof van die stad. Hij was een aantal jaren voorzitter van de kort-gedingkamer van het hof en van augustus 2009 tot mei 2015 voorzitter van de Ondernemingskamer. Hij is lid van de Raad van Advies van de Nederlandse Mediatorsvereniging (NMv). Peter Ingelse heeft gepubliceerd op een gevarieerd terrein, recentelijk ook over mediation.

Bart Jan van Ettehoven behoort tot de 'old school' bestuursrechters. Na een carrière als beroespianist in de lichte muziek, die overigens is mislukt, ging hij in 1985 werken bij het GAK in Zwolle als beambte beroepszaken. Daardoor kwam hij in contact met de bestuursrechter. Nadat de voorzitter van de Raad van Beroep hem uitnodigde te solliciteren bij de rechterlijke macht, werd hij a-raio (Haarlem, Amsterdam, Den Haag) om daarna als rechter en vicepresident te gaan werken bij de rechtbank Amsterdam (1992-2002) in het bestuursrecht en het exotische strafrecht (rekestenkamer). In die periode gaf hij ook leiding aan de opleidingskamer voor raio's, rio's en sectoroverstappers en was lector bij de SSR. Van 2002 tot 2007 werkte Bart Jan als staatsraad i.b.d. bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State. Hij was van 2004 tot 2010 voorzitter van de VAR. Vanaf 2009 is hij hoogleraar staats- en bestuursrecht aan de UvA, met een (beperkte) onderwijstaak in het bestuursprocesrecht en het overheidsaansprakelijkheidsrecht. Na van 2007 weer in de eerste lijn bestuursrechter te zijn geweest bij de rechtbank Midden-Nederland in Utrecht, keerde hij begin 2014 terug naar de Afdeling als staatsraad, waar hij de geschilbeslechting sinds 2015 combineert met een leidinggevende taak als kamervoorzitter van

de ruimtelijke ordeningskamer. In 2013 werkte hij gedetacheerd aan de regelgeving voor digitaal procederen (KEI) en andere Awb-regelgeving. Bart Jan heeft preadviezen voor de VAR (2001) en voor de Vereniging van Bouwrecht (2009) op zijn naam staan. Daarnaast heeft hij sinds 1992 regelmatig gepubliceerd over ontwikkelingen in het bestuurlijk schadevergoedingsrecht en in het bestuurs(proces) recht, zoals finale geschilbeslechting, deskundigheid, rechtseenheid, de nieuwe zaaksbehandeling en het digitaal procederen. Rode draad in de publicaties is de drang ontwikkelingen in het bestuurs(proces)recht te kunnen plaatsen, deze te analyseren en een poging te doen die ontwikkelingen verder te helpen. In hun preadvies voor de NJV pakken Bert Marseille en Bart Jan die draad op om samen verder uit te rollen.

Bert Marseille is als hoogleraar bestuurskunde, in het bijzonder de empirische bestudering van het bestuursrecht, verbonden aan de Rijksuniversiteit Groningen. Daarnaast is hij onder meer lid van de bezwaaradviescommissies van de gemeente Delfzijl en de provincie Drenthe, voorzitter van de redactie van het Nederlands Tijdschrift voor Bestuursrechter en annotator voor *Ars Aequi*. Zijn onderzoek richt zich op procedures van geschilbeslechting, in het bijzonder die in het bestuursrecht. Gedurende de afgelopen jaren deed hij, samen met onder meer Barbara Brink, Kars de Graaf, Derek Sietses, Hanna Tolsma, Boudewijn de Waard, Heinrich Winter en Marc Wever, onderzoek naar de informele aanpak van bezwaren door bestuursorganen, de comparitie bij de Kantonrechter, de Nieuwe zaaksbehandeling in het bestuursrecht, de toepassing van de bestuurlijke lus door bestuursrechtelijke ap-pelinstanties, de motieven voor het instellen van hoger beroep in het civiele, het straf- en het bestuursrecht en het functioneren van de bezwaarprocedure in de gemeente Tilburg.

Jan Crijns is als hoogleraar straf- en strafprocesrecht verbonden aan het Instituut voor Strafrecht en Criminologie van de Universiteit Leiden en als research fellow aan het onderzoeksprogramma *Criminal Justice: Legitimacy, Accountability and Effectivity*. Daarnaast is hij raadsheer-plaatsvervanger in het Gerechtshof 's-Hertogenbosch. In 2010 verdedigde hij zijn proefschrift 'De strafrechtelijke overeenkomst. De rechtsbetrekking met het Openbaar Ministerie op het grensvlak van publiek- en privaatrecht', waarin hij de vraag beantwoordt of en in hoeverre afspraken tussen het Openbaar Ministerie en verdachten – onder meer in het kader van de buitengerechtelijke afdoening van strafzaken – als overeenkomst kunnen worden beschouwd en wat dit vervolgens betekent voor het daarop van toepassing zijnde normatief kader. Ook nadien heeft hij veelvuldig gepubliceerd over buitengerechtelijke afdoening in strafzaken, onder meer in relatie tot de bestuurlijke boete. Daarnaast verricht hij (rechtsvergelijkend) onderzoek naar toezeggingen aan getuigen in strafzaken, de praktijk van de voorlopige hechtenis en de modernisering van het Wetboek van Strafvordering.

Renée Kool is als universitair hoofddocent verbonden aan het *Utrecht Centre for Accountability and Liability Law (UCall)* en het Willem Pompe Instituut van de Universiteit Utrecht. Daarnaast is zij rechterplaatsvervanger bij de rechtbank Midden-Nederland. Zij doet (rechtsvergelijkend) onderzoek op het terrein van de strafrechtspleging, in het bijzonder op het gebied van de positie van slachtoffers, civiel schadeverhaal en het herstelrecht. Zo heeft zij onlangs in een multidisciplinair team onderzoek verricht naar de praktijk van het civiele schadeverhaal via het strafproces. Voorts was zij als lid van een denktank onlangs betrokken bij het door Restorative Justice opgesteld ontwerp voor een Wetboek voor Herstelrecht, is zij lid van het European Forum for Restorative Justice en redacteur van het Tijdschrift voor Herstelrecht. Renée Kool is coördinator en docent van de specialisatieopleiding Rechtsbijstand ten behoeve van EGZ-slachtoffers en doceert in de gelijklopende basisopleiding. Binnen de master Strafrecht geeft zij (onder andere) onderwijs op het terrein van de positie van het slachtoffer in het strafproces.

www.wolterskluwer.nl

9 789013 144048 >

Wolters Kluwer